

FARZANDINGIZ UCHUN KOMPYUTER FOYDALIMI YOKI ZARARLI?

Angren universiteti talabasi

Abdurahmonova Nilufar

Annotatsiya: *ushbu maqolada xammani o‘ziga birdek rom qilgan kompyuterning bolalarga foyda va zararlari haqida malumot berilgan hozirgi kunda kompyuter texnologiyasi hayotimizni bir muncha yengillashtirishiga qaramasdan uni zararsiz diya olmaymiz ayniqsa bolalarga nisbatan maqolada bolalarga kompyuter texnikasining zararlari keltirib o‘tilgan*

Kalit so‘zlar: *bolalar, kompyuter, foyda, zarar, mashg‘ulotlar*

Zamonaviy dunyoni kompyuterlarsiz tasavvur qilib bo‘lmaydi, ular hamma joyda odamlarga hamroh bo‘ladi: ishda, uyda, mashinalarda va do‘konlarda. Odamning ular bilan va nafaqat kattalar, balki bolaning o‘zaro aloqasi odatiy holga aylandi. Kompyuter foydali va ba‘zi hollarda almashtirib bo‘lmaydigan qurilmadir. Ammo uni zararsiz deb atash mumkin emas, ayniqsa bolalarga nisbatan.

Kompyuterning bolalarga foydali ta‘siri

Zamonaviy bolalar ko‘p vaqtlarini kompyuterlarda o‘tkazadilar, undan nafaqat o‘rganish, balki ko‘ngil ochish uchun ham foydalanadilar. Ularning yordami bilan ular ko‘p narsalarni o‘rganadilar, turli odamlar bilan muloqot qilishadi va ijod bilan shug‘ullanadilar. Sichqoncha va klaviaturadan foydalanish nozik vosita mahoratini rivojlantirishga yordam beradi. Kompyuter o‘yinlari mantiqiy fikrlashni, diqqatni, xotirani, reaksiya tezligini va vizual idrokni rivojlantiradi. Ular intellektual ko‘nikmalarni yaxshilaydilar, analitik fikrlashga, umumlashtirishga va tasniflashga o‘rgatishadi. Ammo kompyuter foydali bo‘lishidan tashqari, uning hayotida juda ko‘p vaqt talab qilsa, bu zararli bo‘lishi mumkin.

Kompyuter va bolalar salomatligi

Bolaning kompyuterda nazoratsiz mavjudligi sog‘liq muammolariga olib kelishi mumkin. Avvalo, bu ko‘rish bilan bog‘liq. Monitordagi rasmlarni ko‘rish o‘qishdan ko‘ra ko‘proq ko‘zni charchatadi. Kompyuterda ishlashda ular doimiy stressda, bu miyopiyaga olib kelishi mumkin. Ushbu muammoga duch kelmaslik uchun bolangizga har 20 daqiqada monitordan uzoqlashishga va 10 soniya davomida uzoqdagi narsalarga, masalan, deraza tashqarisidagi daraxtga qarashga o‘rgating. Ekran ko‘zlardan kamida yarim metr uzoqlikda va xona yoritilganligiga ishonch hosil qilish kerak.

Kompyuterning bolaga zarari bu jismoniy faoliyatning pasayishi. O‘zib borayotgan tana normal rivojlanishi uchun harakatga muhtoj. Noto‘g‘ri pozitsiyada monitor oldida uzoq vaqt turish mushak-skelet tizimida muammolarga olib keladi, charchoq va asabiylikni kuchaytiradi. Bola etarli vaqtni ochiq havoda o‘tkazishi va harakatlanishi kerak. Kompyuter bolalar o‘yinlari va rasmlarini chizish, modellashtirish va velosiped haydash kabi ishlarini to‘liq almashtirmasligi kerak. Buning ortida o‘tkaziladigan vaqt cheklangan bo‘lishi kerak. Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun bu 25 daqiqadan oshmasligi kerak, kichik o‘quvchilar uchun – 1 soatdan, kattalar uchun – 2 soatdan oshmasligi kerak.

Bolaning psixikasiga kompyuterning ta‘siri kam emas, bu salbiy bo‘lishi mumkin:

Kompyuterga qaramlik. Ushbu hodisa keng tarqaldi, ayniqsa o‘spirinlar bundan aziyat chekmoqda. Onlayn bo‘lish ularga kundalik muammolardan, tashvishlardan uzoqlashishga va boshqa hayotga kirib borishga imkon beradi, bu esa oxir-oqibat haqiqiy hayotning o‘rnini egallaydi.

Sezgi buzilishi. Kompyuter o‘yinlariga haddan tashqari qiziqqan bola virtual va real voqealarni yaxshi taqqoslamaydi. U monitorida ko‘rgan narsalarini hayotga o‘tkazishi mumkin. Masalan, uning sevimli xarakteri osongina tomdan tomga sakrab chiqsa, bola buni takrorlashga urinishi mumkin.

Muloqot qobiliyatining etishmasligi... Onlayn aloqa haqiqiy aloqani o‘rnini bosa olmaydi. Bolaning muloqot qobiliyatlarining asosiy qismi tengdoshlari bilan muloqot va o‘yinlar orqali shakllanadi. Virtual dunyoda hech kimga moslashishga hojat yo‘q, bu erda siz o‘zingizni xohlagancha tutishingiz mumkin va hech kim sizni yomon xulq-atvoringiz uchun baholamaydi. Vaqt o‘tishi bilan ushbu xatti-harakatlar modeli haqiqiy hayotga aylanishi mumkin, buning natijasida bola boshqa odamlar bilan muloqot qilishda jiddiy muammolarga duch kelishi mumkin.

Haddan tashqari tajovuz. Ko‘pgina kompyuter o‘yinlarida zo‘ravonlik fitnalari mavjud bo‘lib, ular bolalar ongida hayotdagi hamma narsaga zo‘ravonlik orqali erishish mumkin degan g‘oyani singdiradi.

Ushbu muammolardan qochish uchun boladan haqiqatdan qochib ketishni istamasligi uchun unga qulay hissiy muhit yaratishga harakat qiling. U bilan ko‘proq muloqot qiling, sevimli mashg‘ulotlariga qiziqib ko‘ring, ishonch munosabatlarini o‘rnating va tanqiddan saqlaning. U har doim sizning sevgingizni va qo‘llab-quvvatlashingizni his etsin.

Farzandingizda sportga va faol o‘yinlarga bo‘lgan muhabbatni shakllantirishga harakat qiling, bu mashg‘ulotlar yoqimli bo‘lishi kerak. Siz uni raqsga tushish, roliklar yoki velosiped sotib olish uchun ba’zi bo‘limlarga yozib qo‘yishingiz mumkin. Farzandingizni kompyuterdan to‘liq himoya qilmang, faqat monitorda o‘tirgan paytda nima qilayotganini nazorat qiling

Kompyuterning jamiyat va kundalik hayot uchun asosiy afzalliklari

Hosildorlikni oshirish

Vazifalarni bajarishda erishilgan yutuqlar tufayli shaxs yoki muassasa ehtiyojlariga qarab ixtisoslashtirilgan dasturlarni loyihalashtirish mumkin. Bu samaradorlik uchun vaqt va pulni tejash maqsadida.

Masalan, buxgalteriya kompaniyasi ma’lumotlar bazasida ushbu barcha tadbirlar to‘g‘risida umumiy ma’lumotga ega bo‘lish uchun soliqlarni to‘lash bo‘yicha o‘z tizimini yaratishi mumkin.

Shu tufayli, u xatolarni kamaytirish bilan birga jarayonlarni avtomatlashtirishni va samaradorlikni oshirishni maqsad qiladi. Aloqa jarayonini tartibga solish

Kompyuterlar ham aloqalarni rivojlantirish kanallariga aylandi. Bu hozirgi paytda odamlarning o‘zaro ta’sirlashish vositalaridan biri hisoblangan Internetning paydo bo‘lishi tufayli dalolat beradi.

Internet o‘zi bilan elektron pochta, forumlar, bloglar va ijtimoiy tarmoqlarning ko‘rinishini olib keldi, bu kompyuter bajarishi mumkin bo‘lgan vazifalarni diversifikatsiyalashga imkon berdi.

O‘yin-kulgi uchun vositada

Kompyuterlarning funksiyalari tobora takomillashib, hatto ko‘ngil ochish sohasiga ham kengayib bormoqda. Asosiy dasturlarni qamrab olgandan so‘ng, o‘yinlarning birlashtirilishi 80-yillarning boshlarida amalga oshirildi. Bir necha yil o‘tgach, xuddi shu narsani tijoratlashtirish boshlandi va bu holat shu kungacha davom etdi.

Bu bolalarga ham, kattalarga ham nafaqat turli xil o‘yinlarni o‘ynashga, balki Internet tufayli boshqa joylarda bo‘lgan odamlar bilan muloqot qilishlariga imkon yaratdi.

Xuddi shunday, nafaqat kompyuterlar o‘yin o‘ynash uchun, balki onlayn filmlar va seriallarni tomosha qilish, radio va podkastlarni tinglash uchun ham foydalaniladi

Bir vaqtning o‘zida bir nechta funksiyalarni bajarishga imkon beradi

Dastlabki yillarda kompyuterlar bir vaqtning o‘zida faqat bitta dasturni boshqarishi mumkin edi, bu dahshatli va qimmatbaho asboblarni o‘rnatishni o‘z ichiga oladi.

Biroq, mikroprotessorlar ixtirosi tufayli kompyuterlar nafaqat keng omma uchun qulay bo‘lib qoldi, balki bir vaqtning o‘zida bir nechta vazifalarni bajarishga imkon berdi.

Bularning barchasi ma’lum bir faylga yozish, hujjatlarni chop etish, matematik operatsiyalarni hisoblash va hattoki ko‘ngilochar tadbirlar kabi murakkab vazifalarni bajarishga imkon berdi.

Ushbu o‘ziga xos jihatning eng yaxshi tomoni shundaki, kompyuterlar har bir insonning didi va talabiga qarab moslashtirilishi mumkin.

Xulosa: Kompyuter o‘yinlarining zarari foydadan ko‘proq, bunga misol tariqasida: vaqtni o‘g‘irlyadi, insonni asabiy qilib qo‘yadi va fikrlashdan to‘htaydi kishi sababi bor e’tibori aynan kompyuter o‘yinida bo‘ladi. Shiddat bilan rivojlanayotgan mamlakatlar qatoriga chiqa olamiz. Agar xar bir shaxs mas’uliyatli bo‘lib va vatanini sevib foydali ish bilan naf keltirsa. Eng muhimi loqaydlikdan qochish kerak ana shunda kutgan natijalarimizga erisha olamiz.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

[Www.ziyouz.com.kutubxonasi.](http://Www.ziyouz.com.kutubxonasi)

[Www.ziyouz.com.](http://Www.ziyouz.com)

Www.arxiv.uz